

LASTEN JA NUORTEN SEKSUAALINEN KALTOINKOHTELU JA VÄKIVALTA

LOHJAN ALUEEN TOIMINTAOHJE LASTEN JA NUORTEN
KANSSA TYÖSKENTELEVILLE SEKSUAALISEN
KALTOINKOHTELUN JA VÄKIVALLAN KOHTAAMISEEN

Päivitetty
15.10.2018

Alkusanat

Tämä toimintaohje on koottu Lohjalla syksyn 2015 aikana monialaisessa yhteistyössä lasten ja nuorten kanssa toimivien tahojen kanssa. Pohjana työskentelylle on käytetty POLKU -työryhmän vuonna 2011 tuottamaa ohjetta. Lakiuudistusten jälkeen työryhmässä nähtiin tarve päivittää ja ajanmukaistaa vanha ohjeistus. Päivitystyö on tehty yhteistyössä vammaispalveluiden VASEKA - vammaisten seksuaalinen kaltoinkohtelu -työryhmän kanssa. VASEKA:n koostama ohje aikuisten kehitysvammaisten seksuaalisen kaltoinkohtelun kohtaamiseen on liitteenä tämän toimintaohjeen yhteydessä.

Ohjeistusta koostettaessa työryhmä on saanut konsultaatiota poliisilta sekä RIKU Rikosuhripäivystykseltä.

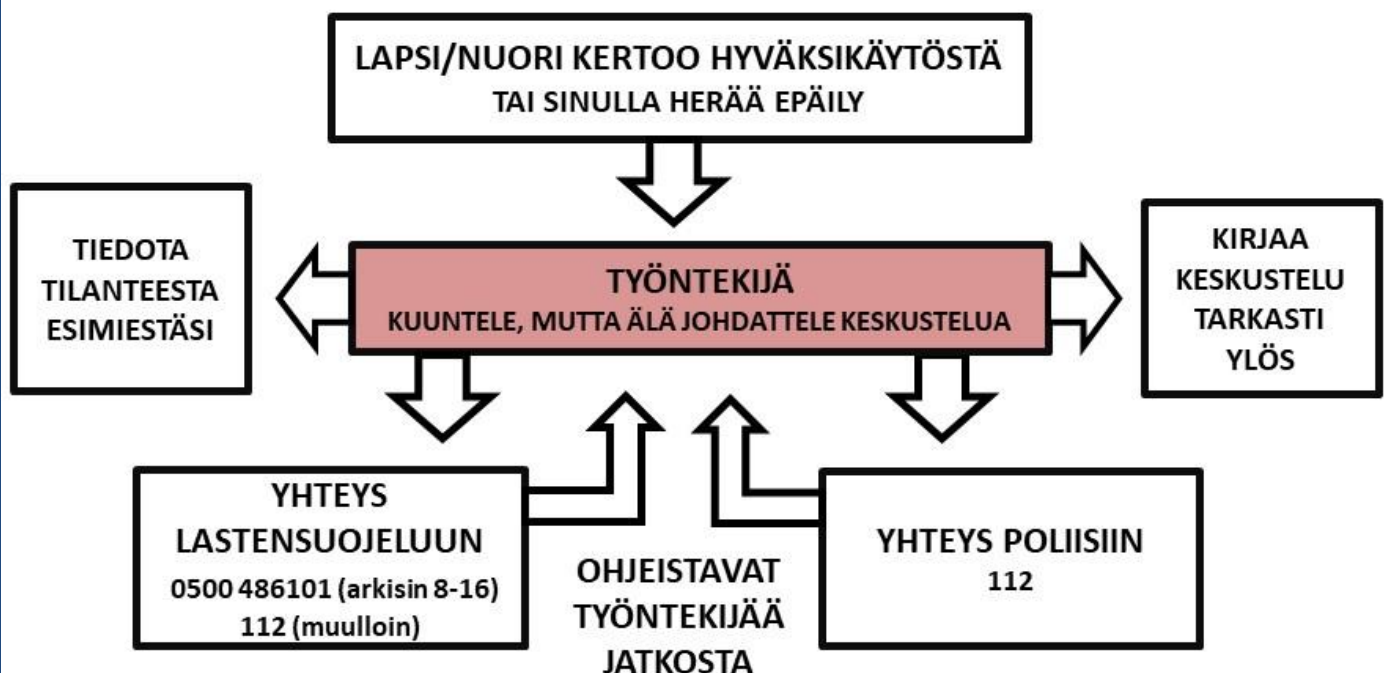
Toimintaohjeen tarkoituksena on toimia apuvälineenä Lohjan alueen lasten ja nuorten kanssa työskenteleville tahoille. Ohjeesta löydät yleistä tietoa seksuaalisesta kaltoinkohtelusta sekä siitä, miten sinun tulee toimia, jos työssäsi kohtaat lapsia tai nuoria jotka ovat kaltoinkohtelua kokeneet. Ohjeistuksesta löydät myös työkaluja puheeksiottoon ja lapsen tai nuoren kohtaamiseen. Kohtaamismalli pohjautuu Väestöliiton NUSKA -materiaaliin.

SERI-työryhmän puolesta
Erityisnuorisotyöntekijä Mika Lillman
mika.lillman@lohja.fi, p. 044 374 0054

Toimintaohjeen sisältö:

- Toimintakaavio
- Mitä on lapsen tai nuoren seksuaalinen kaltoinkohtelu?
- Toimintamalli kaltoinkohtelun kohteeksi joutuneen lapsen tai nuoren auttamiseksi
- Seksuaalisen kaltoinkohtelun kohteeksi joutuneen lapsen tai nuoren kohtaaminen
- Yhteistyö ja työnjako toimijoiden välillä
- Työssä jaksaminen
- Lisätietoa aiheesta työntekijälle
- Liite: VASEKA -työryhmän toimintaohje Aikuisten kehitysvammaisten seksuaalisen kaltoinkohtelun kohtaamiseen

MITEN TOIMIA KUN EPÄILET LAPSEN TAI NUOREN KOHDANNEEN SEKSUAALISTA KALTOINKOHTELUA?

Yhteydenotto AINA LASTENSUOJELUUN JA POLIISIIN!

Ota yhteyttä huoltajiin vasta, jos/kun lastensuojelusta tai hätäkeskuksesta näin ohjeistetaan.

Lastensuojelua voi konsultoida vähänkään epävarmoissa tilanteissa!

TÄMÄ TOIMINTAOHJE PÄTEE KAIKKEEN VÄKIVALTAAN.

Yllä kuvatussa kaaviossa on kuvattu lyhykäisyydessään työntekijän toiminta, kun epäilet lapsen tai nuoren kokeneen seksuaalista kaltoinkohtelua tai fyysistä väkivaltaa. Alla on lyhyesti avattu kaaviossa esitettyä toimintamallia. **Lisätietoa löydät** toimintaohjeen sisäsivuilta. Ohjeen takasivulla kaavio on suurempana esillepanoa varten.

- Pysy rauhallisena ja kestä kuulemasi.
- Kuuntele, mitä lapsi oma-aloitteisesti kertoo. Kysy tarkentavia kysymyksiä vain jos se on välttämätöntä, ja pyri käyttämään avoimia kysymyksiä.
- Kirjaa sanatarkasti nuoren kertoma sekä mahdollisesti esittämäsi kysymykset.
- Tee lastensuojeluilmoitus. Virka-ajan ulkopuolella yhteyden saa yleisestä hätänumerosta.
- Ota yhteyttä poliisiin. Asiasta kuulleena sinulla on eniten ensi käden tietoa. Seuraa annettuja ohjeita.
- Tiedota asiasta esimiestäsi, jotta voitte sopia mahdollisista jatkotoimenpiteistä.

Mitä on lapsen tai nuoren seksuaalinen kaltoinkohtelu?

Seksuaalinen kaltoinkohtelu on vasten omaa tahtoa tapahtuvaa seksuaalioikeuksia loukkaavaa seksuaalista toimintaa tai käytöstä. Se voi olla:

- Sukupuolisiveyttä loukkaavan kuvamateriaalin hallussapito ja levittäminen
- Kehon osien epämiellyttävää koskettelua tai paljastamista
- Ahdistavia seksuaalisia ehdotteluja
- Seksuaalista häirintää
- Seksuaaliseen toimintaan pakottamista tai painostamista
- Seksuaalista nöyryyttämistä
- Lapsipornografia, sen esittäminen ja kuvaaminen
- Seksuaalipalveluiden ostaminen tai sen yrittäminen alle 18-vuotiaalta
- Pakottaminen seksuaaliseen tekoon
- Sukupuoliyhteyteen pakottaminen
- Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
- Seksuaalinen hyväksikäyttö
- Raiskaus

Rikoslaissa määrätty 16 vuoden suojaikäraja tarkoittaa, että aikuinen ei voi olla alle 16-vuotiaan nuoren kanssa minkäänlaisessa seksuaalisävytteisessä suhteessa. Tämä tarkoittaa fyysisen kontaktin lisäksi myös esim. netissä tapahtuvaa seksuaalisävytteistä viestittelyä. Suojaikäraja on korkeampi (18 v.), jos vanhempi osapuoli on esim. nuoren valmentaja tai nuori on muuten alisteisessa asemassa aikuiseen nähden. 18 vuoden suojaikäraja koskee myös aina vastikkeellista seksiä, kuten seksin ostamista. Suojaikärajan ei ole tarkoitus rajoittaa nuorten keskinäisiä seurustelusuhteita.

Lapsen kohdistuneet seksuaalirikokset ja pahoinpitely ovat virallisen syytteen alaisia rikoksia. Tämä tarkoittaa, että poliisi voi tutkia niitä, ja syyttäjä voi päättää syyttää epäiltyä rikoksesta, vaikka asianomainen ei vaatisi rangaistuksia.

Toimintamalli kaltoinkohtelun kohteeksi joutuneen lapsen tai nuoren auttamiseksi

Jos lapsi tai nuori kertoo asiasta tai sinulle herää epäily, että hän on joutunut seksuaalisen kaltoinkohtelun kohteeksi, sinulla on velvollisuus ilmoittaa asiasta **lastensuojeluun ja poliisiin**. Nämä tahot ohjeistavat jatkosta.

Tee ilmoitus virka-aikana lastensuojeluilmoituksen lastensuojelun päivystys-numeroon **0500 486101**. Ota myös yhteyttä poliisiin ja seuraa saatuja ohjeita. Virka-ajan ulkopuolella saat molempiin tahoihin yhteyden yleisestä hätänumerosta **112**.

Jos kyseessä on **akuuttitapaus**, kuten juuri tapahtunut raiskaus tai raiskauksen yritys, tulee häntä ohjeistaa välttämään peseytymistä ja vaatteiden vaihtoa ennen lääkärin tutkimusta.

Keskustellessasi lapsen tai nuoren kanssa asiasta, kiinnitä tarkasti huomiota siihen **ettet johdattele** keskustelua. Kuuntele, mitä nuori kertoo ja kysy mahdollisimman vähän. Jätä asian tarkempi selvittely poliisin tutkintaan. **Jos** sinun täytyy esittää kysymyksiä, käytä avoimia ja mahdollisimman neutraaleja kysymyksiä, kuten *"mitä tarkoitat tuolla?"* tai *"kerro lisää siitä kun..."*. **Nyrkkisääntönä** voidaan ajatella, että M-kirjaimella alkavat kysymykset ovat turvallisia käyttää; *"Missä olitte, kun tämä tapahtui?"*, *"Milloin tämä tapahtui?"* sen sijaan että kysyisit esimerkiksi *"Olitteko sisällä vai ulkona?"* tai *"Kävikö se illalla?"*.

Älä tuo keskusteluun uusia asioita, joita lapsi tai nuori ei ole itse maininnut. Älä myöskään painosta lasta tai nuorta kertomaan jostain asiasta: *"Nyt olisi tärkeää, että kertoisit siitä kun..."*. **Johdattelulle alttiimpia** ovat pienet lapset. Mitä nuorempi lapsi, sitä suurempi riski. Sosiaalinen tilanne ja painostus lisäävät vanhempienkin lasten ja nuorten johdattelualttiutta. Alttiutta lisää myös se, jos henkilö on ollut tekoaikaan päihtyneenä.

Kirjaa mahdollisimman tarkasti ylös, mitä lapsi sinulle kertoo, sekä mahdollisesti itse esittämäsi kysymykset. Käytä kirjauksissa lapsen tai nuoren omia ilmaisuja. Kerro lapselle tai nuorelle, miksi on tärkeää, että kirjaat keskustelun muistiin.

Seksuaalisen kaltoinkohtelun kohteeksi joutuneen lapsen tai nuoren kohtaaminen

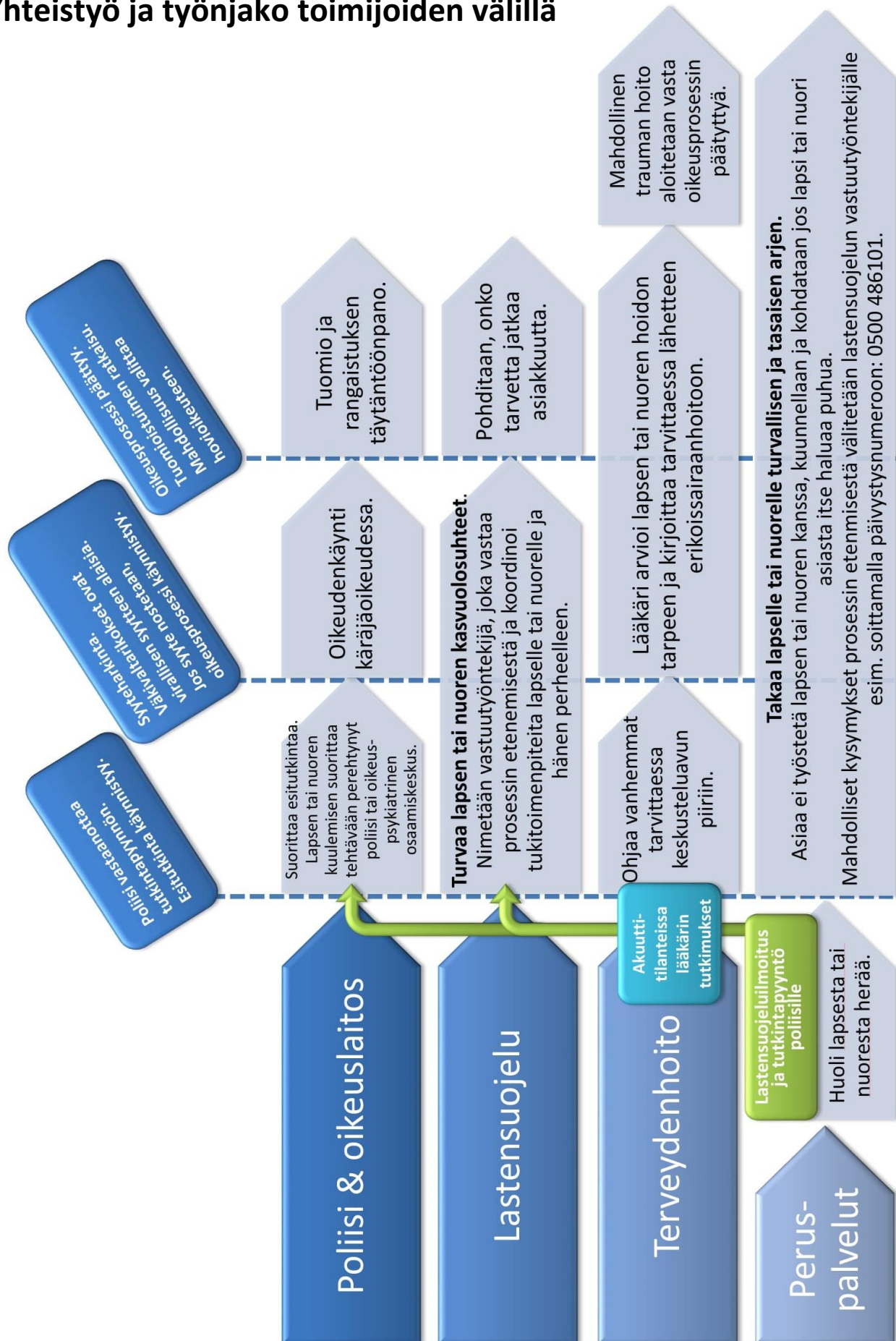
Ota puheeksi. Ei ole olemassa selkeää oireistoa, joka viittaisi koettuun seksuaaliseen kaltoinkohteluun. Yleisimpiä oireita ovat stressioireet ja yliseksualisoitunut käytös. Jos sinulla herää epäily, voit kysyä asiasta lapsen tai nuoren ikätason huomioiden. Pieneltä lapselta voi kysyä esimerkiksi *”mistä keksit leikkiä tuollaista leikkiä?”*. Nuorelta voi asiaa kysyä suoraankin rauhallisessa ja turvallisessa tilanteessa. Tartu asiaan, jos nuori puheessaan vihjaa aiheeseen. Kerro, että olet huolestunut hänen hyvinvoinnistaan, ja haluat auttaa. Kerro rehellisesti ilmoitusvelvollisuudestasi.

Kuuntele ja kestä kuulemasi. Jos lapsi tai nuori kertoo sinulle kaltoinkohtelun kokemuksistaan, pysy itse rauhallisena ja kestä kuulemasi kauhistelematta. Joillekin uhreille työntekijän osoittama ahdistus voi olla haitallisempi kokemus kuin koettu kaltoinkohtelu. Muista, että voit myöhemmin saada itsellesi tukea muilta aikuisilta. Anna tilaa nuoren tunteille ja hyväksy ne. Usko kuulemasi, vaikka kertomus voi olla epäjohdonmukainen. Käytä tarkentavia kysymyksiä varauksella, älä johdattele keskustelua.

Kiitä. Kiitä lasta tai nuorta hänen osoittamastaan rohkeudesta ja luottamuksesta kertoessaan kokemuksesta sinulle. Kerro hänelle, ettei tapahtunut ole hänen syytään. Kerro lapselle tai nuorelle, että olet hänen tukenaan, eikä hän ole asian kanssa yksin. Kerro hänelle, että hänen kokemansa tunteet, kuten hämmennys, syyllisyys ja häpeä, ovat normaaleja. Myös unettomuus, painajaiset ja ongelmat arjessa ovat tavallisia reaktioita. Muistuta häntä kuitenkin siitä, että kaikesta voi selvitä. Vähätellä ei saa, mutta kokemusta ei tule lapsen tai nuoren puolesta suurennella tai määritellä sen merkityksiä hänelle.

Kerro jatkotoimenpiteistä, jotka sinun tulee tehdä ja mille tahoille sinun täytyy asiasta ilmoittaa. Kerro nuorelle myös, mistä hän saa tarvittaessa tukea. Jos et heti tiedä miten sinun tulisi toimia ja mistä apua saa, pysy rauhallisena ja kerro että selvität asiaa.

Yhteistyö ja työnjako toimijoiden välillä

Työssä jaksaminen

Työssä jokainen kohtaa asiakkaan ja hänen kokemuksensa seksuaalisesta hyväksikäytöstä omalla persoonallaan. Jokainen reagoi kuulemaansa yksilönä, vaikka toimiikin ammatillisesti. Joskus asiakkaan vaikeiden kokemusten kohtaaminen voi myös traumatisoida työntekijän. On tärkeää huolehtia omasta jaksamisestaan ja voimavaroista lepäämällä ja kouluttautumalla. Työryhmän tuki on oman jaksamisen kannalta tärkeää. Keskustele oman esimiehesi kanssa mahdollisuudesta ryhmä- tai yksilötyönohjaukseen, jos sellaista ei entuudestaan ole järjestetty. Akuuteissa stressi- tai ahdistusreaktioissa voit olla yhteydessä työterveyshuoltoon, josta saat tarvittaessa ohjauksen työterveyspsykologille.

Myötätuntostressi ja myötätuntouupuminen

Myötätunto ja uupumus on luonnollinen seuraus, käyttäytyminen ja tunnetila, joka johtuu tietoon tulleesta traumaattisesta tapahtumasta. Kyseessä on stressi, joka seuraa kärsivän ihmisen auttamisesta tai auttamisen halusta.

Oireina muun muassa pelot, painajaiset, takauamat, keskittymis- ja muistivaikeudet, turtuminen, univaikeudet, ruumiilliset vaivat, masentuneisuus, ärtyneisyys, käsityksen muuttuminen omasta itsestä.

Sijaistraumatisoituminen

Sijaistraumatisoituminen on sairaus, jossa ongelmaisten ihmisten kanssa työtä tekevä henkilö alkaa kokea samoja oireita kuin työnsä kohde. Se ei ole sama asia kuin burn-out, vaan kyse on tunne-elämän häiriöstä.

Oireet voivat vaikuttaa laajasti ja syvästi muuttamalla kielteisesti minäkuva, identiteettiä, maailmankuvaa sekä henkisyttä. Traumatisoituminen voi heikentää myös yksilön tunteiden kestokykyä kykyä säilyttää sisäinen yhteys toisiin. Sijaistraumatisoituminen voi näkyä muun muassa:

- Masennuksena, epätoivona, kyynisyytenä tai näköalattomuutena
- Sosiaalisena vetäytymisenä, muistihäiriöinä tai painajaisina
- Työkyvyn ja työmotivaation huonontumisena
- Fyysisinä ja psyykkisinä oireina
- Ali- tai ylireagointina asiakkaan asioihin
- Välinpitämättömyytenä ja jaksamattomuutena itsensä hoitamisessa
- Epätavallisen voimakkaana reaktiona pieniin arkisiin vastoinkäymisiin

Lisätietoja aiheesta työntekijöille

Raiskauskriisikeskus Tukinainen

- www.tukinainen.fi: Yleistä tietoa kaltoinkohtelusta
- Juristipäivystys: puh. **0800-97895**, ma-to klo 13-16.
- www.senjanetti.fi: Tietoa uhrin sensitiivisestä kohtelusta

Väestöliitto

- www.vaestoliitto.fi: Tietoa seksuaalisuudesta ja kaltoinkohtelusta. Mahdollisuus pyytää konsultaatiota ammattilaisilta.
- www.vaestoliitto.fi/nuoret: Nuorille suunnattua tietoa mm. seksuaalisuudesta ja muista nuoren maailmaan kuuluvista asioista.
- Lisätietoa Väestöliiton tuottamasta kirjallisuudesta ja materiaalista löydät Väestöliiton nettisivuilta.

Nuorten Exit

- www.nuortenexit.fi: Tietoa nuorten kohtaamasta kaltoinkohtelusta sekä vastikkeellisesta seksistä. Tarjoaa myös koulutusta ja konsultaatiota.

RIKU Rikosuhripäivystys

- Länsi-Uudenmaan palvelupiste: puh. **040 351 8500**.
- www.riku.fi: Tietoa rikosprosessista ammattilaisille, rikoksen uhreille ja heidän läheisilleen. Tietoa RIKUn tarjoamista palveluista, kuten konsultaatiosta ja tukihenkilötoiminnasta.
- www.riku.fi/nuoret: Rikosprosessitietoa nuorille.
- Auttava puhelin: **116 006**, ma-ti klo 13-21, ke-pe klo 17-21, ruotsiksi ke klo 13-17.
- Juristin puhelinneuvonta **0800 161 177** ma-to klo 17-19.

Sexpo-säätiö

- www.sexpo.fi: Tarjoaa koulutusta ja neuvontaa ammattilaisille seksuaalisuuteen liittyen sekä yleisesti tietoa seksuaalisuuteen ja ihmissuhteisiin liittyen.

HUS:in SERI-tukikeskus

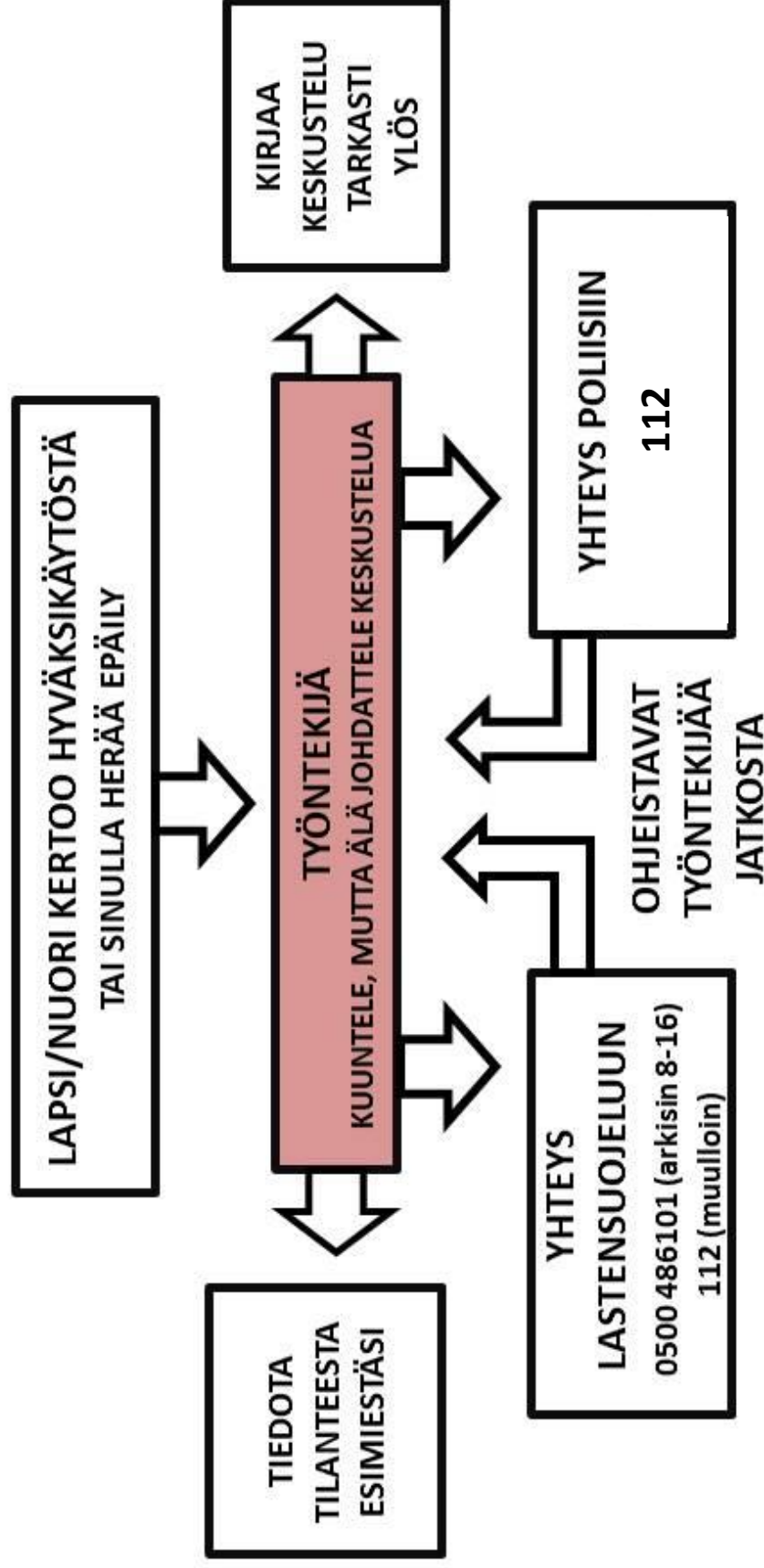
- Päivystyspuhelin 24 tuntia/vuorokausi: **040 701 8446**
- www.hus.fi/sairaanhoito/sairaalat/naistenklinikka/poliklinikat/seri-tukikeskus

Lohjan kaupungin SERI-työryhmän jäsenet

Alta löydät listan työryhmän jäsenten yhteystiedoista. Työryhmän jäsenet antavat konsultaatiota yksittäisiin tapauksiin liittyen, ja voit myös olla yhteydessä jos kaipaat lisätietoa seksuaalisesta kaltoinkohtelusta tai toimintaohjeen aihepiireistä.

- Päihdekliniikka
 - Sairaanhoidaja: 044 369 2264
 - Toimisto: 044 369 2260
- Vammaispalvelut, avohuollon ohjaaja: 050 362 6663
- Koulukuraattori: 044 548 4030
- Terveystenhoitaja: 044 369 5499
- Nuorten ehkäisy-, ihmissuhde- ja seksuaalineuvonta
 - Terveystenhoitaja: 044 369 2222 (puh. aika 12-13)
 - nuortenneuvonta@lohja.fi
- Lastensuojelu, virka-ajan (8-16) päivystyspuhelinnumero: 0500 486 101
- Nuorisotyö, erityisnuorisotyöntekijä: 044 374 0054
- Rikosuhripäivystys, Länsi-uudenmaan palvelupiste 040 351 8500

MITEN TOIMIA KUN EPÄILET LAPSEN TAI NUOREN KOHDANNEEN SEKSUAALISTA KALTOINKOHTELUA?

Yhteydenotto AINA LASTENSUOJELUUN JA POLIISIIN!

Ota yhteyttä huoltajiin vasta, jos/kun lastensuojelusta tai hätäkeskuksesta näin ohjeistetaan.

Lastensuojelua voi konsultoida vähänkään epävarmoissa tilanteissa!

TÄMÄ TOIMINTAOHJE PÄTEE MYÖS FYYSISEEN VÄKIVALTAAN.

Menettelyohjeet, kun epäillään Lohjan vammaispalveluiden piirissä olevan kehitysvammaisen aikuisen henkilön seksuaalista hyväksikäyttöä

Sisältö

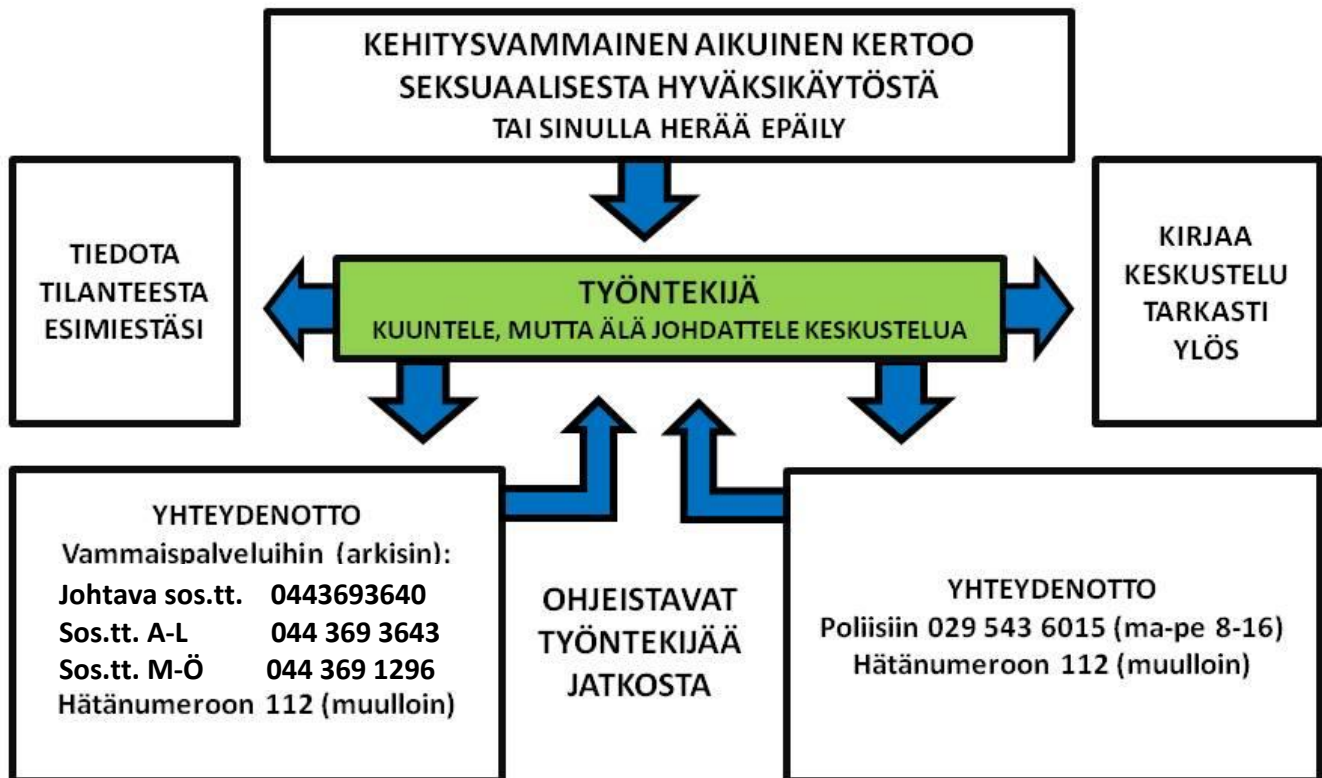
Toimintaohjekaavio (s. 1)

**Seksuaalisen kaltoinkohtelun kohteeksi joutuneen kehitysvammaisen aikuisen
henkilön kohtaaminen (s. 3)**

Lakien merkitys raiskatun kehitysvammaisen aikuisen hoitopolkuun (s. 5)

Lohjan kaupungin vammaispalveluiden yhteystiedot (s. 6)

MITEN TOIMIA, KUN EPÄILET KEHITYSVAMMAISEN AIKUISEN (YLI 18 V.) KOHDANNEEN SEKSUAALISTA KALTOINKOHTELUA?

Ota yhteys omaan esimieheesi. Konsultoi poliisia vaitiolovelvollisuus huomioiden.

Ota yhteys vammaispalveluihin. Ota yhteyttä kehitysvammaisen henkilön perheenjäseniin vasta, jos/kun poliisista tai vammaispalveluista näin ohjeistetaan.

Tarvittaessa informoi henkilön edunvalvojaa tapahtuneesta.

Tämä toimintaohje pätee myös fyysiseen väkivaltaan.

- Pysy rauhallisena ja kestä kuulemasi.
- Kuuntele, mitä kehitysvammainen aikuinen oma-aloitteisesti kertoo.
- Kysy tarkentavia kysymyksiä vain jos se on välttämätöntä ja pyri käyttämään avoimia kysymyksiä. Huomioi asiakkaan tapa kommunikoida.
- Kirjaa sanatarkasti hänen kertomansa sekä mahdollisesti esittämäsi kysymykset.
- Informoi asiasta esimiestäsi, jotta voitte sopia mahdollisista jatkotoimenpiteistä.
- Konsultoi poliisia. Tee rikosilmoitus tarvittaessa. Asiasta kuulleena sinulla on eniten ensi käden tietoa.
- Alaikäisen (0-17 v.) kehitysvammaisen lapsen ja nuoren kohdalla katso edellä oleva ohjeistus ”Lohjan alueen toimintaohje lasten ja nuorten kanssa työskenteleville seksuaalisen kaltoinkohtelun kohtaamiseen”.

Seksuaalisen kaltoinkohtelun kohteeksi joutuneen kehitysvammaisen aikuisen henkilön kohtaaminen

Jos kehitysvammainen aikuinen kertoo asiasta tai sinulle herää epäily, että hän on joutunut seksuaalisen kaltoinkohtelun kohteeksi, sinulla on velvollisuus kertoa asiasta esimiehellesi. Olkaa tarvittaessa yhteydessä poliisiin.

Jos kyseessä on **akuuttitapaus**, kuten juuri tapahtunut raiskaus tai raiskauksen yritys, tulee häntä ohjeistaa välttämään peseytymistä ja vaatteiden vaihtoa ennen lääkärin tutkimusta. Tee rikosilmoitus poliisin päivystävään rikostutkintaan **029 543 6015**. Virka-ajan ulkopuolella ota yhteys yleiseen hätänumeroon **112**.

Keskustellessasi kehitysvammaisen aikuisen kanssa asiasta, kiinnitä huomiota siihen, ettet johdattele keskustelua. Kuuntele, mitä hän kertoo ja kysy mahdollisimman vähän. Jätä asian tarkempi selvittely poliisin tutkintaan. Kun esität kysymyksiä, käytä selkokieltä ja tarvittaessa vaihtoehtoisia kommunikointikeinoja (kuvat, viittomat). Älä tuo keskusteluun uusia asioita, joita hän ei ole itse maininnut.

Kirjaa mahdollisimman tarkasti ylös, mitä hän sinulle kertoo, sekä mahdollisesti itse esittämäsi kysymykset. Käytä kirjauksissa hänen omia ilmaisuja. Kerro hänelle, miksi on tärkeää, että kirjaat keskustelun muistiin.

Ota puheeksi. Jos sinulla herää epäily, voit kysyä asiasta kehitysvammaisen aikuisen kehitystason huomioiden.

Voit kysyä rauhallisessa ja turvallisessa tilanteessa. Kerro, että olet huolestunut hänen hyvinvoinnistaan ja haluat auttaa. Kerro, että asiasta kannattaa puhua myös edunvalvojalle. Jos edunvalvonta on taloudellisia asioita varten, edunvalvoja ei voi antaa päämiehen puolesta lupaa. Jos päämies on vajaavaltainen (kehitysvammainen) ja edunvalvonta on laaja, edunvalvoja voi antaa luvan. Jos edunvalvonta on suppea, eli vain taloudellisia asioita varten, ota yhteyttä maistraattiin edunvalvonnan laajentamiseksi oikeudellisiin ja henkilöön liittyviin asioihin. Vaikka kehitysvammainen aikuinen ei vaadi korvausta, niin edunvalvoja voi aina hakea korvausta, siksi on tärkeää ottaa edunvalvojaan yhteyttä.

Kuuntele ja kestä kuulemasi. Jos kehitysvammainen aikuinen kertoo sinulle

kaltoinkohtelun kokemuksistaan, pysy itse rauhallisena ja kestä kuulemasi kauhistelematta. Joillekin uhreille työntekijän osoittama ahdistus voi olla haitallisempi kokemus kuin koettu kaltoinkohtelu. Muista, että voit myöhemmin saada itsellesi tukea muilta aikuisilta. Anna tilaa kehitysvammaisen tunteille ja hyväksy ne. Usko kuulemasi, vaikka kertomus voi olla epä johdonmukainen. Käytä tarkentavia kysymyksiä varauksella, älä johdattele keskustelua.

Kiitä. Kiitä kehitysvammaista aikuista hänen osoittamastaan rohkeudesta ja luottamuksesta kertoessaan kokemuksesta sinulle. Kerro hänelle, ettei tapahtunut ole hänen syytään. Kerro jatkotoimenpiteistä, joita olisi perusteltua tehdä ja tee ne yhdessä kehitysvammaisen kanssa. Jos kehitysvammaisella on edunvalvoja, ole tähän yhteydessä. Kerro kehitysvammaiselle aikuiselle, mistä hän saa tarvittaessa tukea. Huolehdi hänet kyseisen palvelun piiriin. Jos et heti tiedä, miten sinun tulisi toimia ja mistä apua saa, ole rehellinen ja kerro, että selvität asiaa.

Ota puheeksi, kysy suoraan, näe, huomaa, kerro miksi otat puheeksi ja että haluat auttaa

Kuuntele, ole rauhallinen, turvallinen ympäristö

Usko, älä johdattele, huomioi epä johdonmukaisuus

Kestä, kehitysvammainen aikuinen on kokenut kertomansa asiat ja olettaa, että työntekijä kestää ne

Auta, ole läsnä, jos et tiedä miten toimia, kerro kehitysvammaiselle, että selvität asiaa, kiitä luottamuksesta

Ole toivon tuoja, näe vähättelemättä kauemmaksi, tuo toivoa tulevaisuuteen

Arjen rutiinit tuovat toivoa ja turvallisuutta

Älä jätä yksin

Lakien merkitys raiskatun kehitysvammaisen aikuisen hoitopolkuun

Raiskatun kehitysvammaisen hoitopolkuun vaikuttavat terveydenhuoltolaki, asetus ensihoidosta, rikoslaki sekä yhdenvertaisuuslaki.

Terveydenhuoltolain tarkoitus on ”edistää ja ylläpitää väestön terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä sekä sosiaalista turvallisuutta; kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja; toteuttaa väestön tarvitsemien palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja potilasturvallisuutta; vahvistaa terveydenhuollon palvelujen asiakaskeskeisyyttä; sekä vahvistaa perusterveydenhuollon toimintaedellytyksiä ja parantaa terveydenhuollon toimijoiden, kunnan eri toimialojen välistä sekä muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä sekä sosiaali- terveydenhuollon järjestämisessä.”

1 § (27.6.2014/509)

Raiskaus

Joka pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkaamalla käyttää sellaista väkivaltaa, on tuomittava *raiskauksesta* vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Raiskauksesta tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan.

Jos raiskaus huomioon ottaen uhkauksen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat on kokonaisuutena arvostellen vähemmän vakava kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitetut teot, rikoksentehtijä on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Samoin tuomitaan se, joka muulla kuin 1 momentissa tarkoitetulla uhkauksella pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta, jos raiskauksessa on käytetty väkivaltaa.

Yritys on rangaistava.

Yhdenvertaisuuslain mukaan ”ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen,

terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.” Raiskatun kehitysvammaisen tutkimus ja hoito täytyisi siis olla aivan samanlaista kuin kaikkien muiden raiskattujen tutkimus ja hoito. Heille täytyy esittää kysymykset niin, että he ymmärtävät ne. Kehitysvammaiset saattavat kokea asioita erilailla kuin muut, eivätkä he välttämättä hahmota omia oikeuksiaan eivätkä ehkä ymmärrä, että raiskaus on rikos.

Raiskaustutkimukseen tarvitaan kirjallinen suostumus allekirjoituksineen eikä tutkimukseen saa pakottaa ketään. Huomioi edunvalvoja-asia!

Lähde: Hanna Reiman. Laurea-ammattikorkeakoulu Lohja Laurea

Lohjan kaupungin vammaispalveluiden yhteystiedot

Johtava sosiaalityöntekijä	044 369 3640
Sosiaalityöntekijä, A-L	044 369 3643
Sosiaalityöntekijä, M-Ö	044 369 1296